

LA FOTOGRAFIA COM A FONT HISTÒRICA: LA GALERIA D'ALCALDES D'OLIVA

ROSA MARÍA GIRAU BORRÁS
JUAN ESCRIVÁ ENGUIX
Professors de Geografia i Història

Reproducció i tractament digital:
SALVADOR MAÑÓ FENOLLAR

INTRODUCCIÓ

En la societat actual, les fotografies són l'entrada principal a les realitats que no coneixem de manera directa, però aquesta tècnica és relativament moderna. En 1827 van aparèixer les primeres fotografies, conegudes com heliografies, de la mà del físic francès Joseph Nicéphore Niepce. En 1839 es va realitzar una presentació oficial del daguerreotip als membres de l'Acadèmia de Ciències franceses.

La informació que ens aporta la fotografia a la vida familiar és indiscutible, però no podem obviar el seu valor històric, doncs amb el pas del temps s'han convertit en un indicador del canvi social, econòmic i cultural de les societats. Així doncs, s'inicia una relació entre les ciències socials i la fotografia a diversos nivells: com a registre d'informació en diferents àmbits: social, arqueològic, etnogràfic, artístic, museístic... així com a mecanisme de difusió de la informació, com a objecte d'estudi en ell mateix, i també com eina de l'antropologia visual. Aleshores, podem considerar els documents gràfics com veritables documents històrics.

Segons Emma Yanes: *“los interesados en la historia social no pueden pasar por alto el conocimiento y el análisis de lo que vemos y de lo que no vemos a través del tratamiento de la fotografía como documento histórico”*.¹

Dins d'aquesta línia de treball, la història gràfica recupera el passat mitjançant imatges fotogràfiques. Lina Odena assenyala que les fotos històriques són un complement als documents escrits.

Tanmateix, no podem oblidar que les imatges no són neutrals ni objectives. Malgrat ser popularment acceptades com reproduccions fidels de la realitat, esdevenen símbols del temps històric, de l'autor i de qui encarrega l'obra, sense deixar de valorar l'aspecte artístic de la mateixa. Així doncs, en l'estudi de les

¹ YANES, Emma. “Miradas que permanecen”, dins *Historias*, núm. 14, juliol-setembre 1986, pàg. 99.

imatges fotogràfiques cal analitzar l'àmbit històric-social, la circumstància i temps en què foren fetes, tenint en compte que el significat de la imatge canviarà segons qui realitzi l'anàlisi, doncs la percepció és totalment subjectiva i, a més a més, se sumen altres aspectes, com nivell d'estudis, formació acadèmica, sensibilitat artística i, especialment, quin objectiu es pretén assolir amb l'estudi de determinades imatges.

Tanmateix, aquesta nova tècnica pot convertir-se en una eina del poder estatal, manipulable i utilitzada sovint amb fins propagandístics. Malgrat la seua aparença d'objectivitat i veracitat, la fotografia deu ser sotmesa a un procés de contextualització i interpretació, a l'igual que els documents de text.

Les noves tecnologies i la digitalització de la imatge han permès una millor preservació dels arxius gràfics i una major accessibilitat per la consulta, restauració i reproducció dels fons gràfics

En aquest treball ens interessa remarcar la fotografia com eina per a la construcció de la imatge dels personatges públics, en aquest cas, els alcaldes d'Oliva. Sense oblidar que en molts casos, a causa de les condicions tècniques, econòmiques o/i socials, els personatges no disposen de foto institucional. És a dir, en aquest cas concret, no interessa la naturalesa artística de l'obra, de l'autor, sinó la recuperació d'un personatge polític local.

ETAPES EN EL DESENVOLUPAMENT DE LA FOTOGRAFIA

Seguint a Sánchez Vigil i altres,² podem distingir a Espanya tres grans períodes en el desenvolupament de la fotografia “*en paralelo a los acontecimientos socioculturales y al desarrollo técnico de la fotografía en España...*”,³ que serien els següents, i als quals ens cenyirem a aquest article.

Primera etapa: des dels inicis (a Espanya aproximadament al voltant del 1840)⁴ fins la Restauració (1875). Aquesta, que s'inicia a les darreries del segle XIX, i donat les característiques del nostre treball, no serà tractada ací, encara que podem indicar que fins a la fi del segle XIX, la fotografia era una tècnica poc emprada, amb materials estrangers, grans càmeres i plaques de cristall.

Segona etapa: des de 1880 fins la fi de la Guerra Civil (1939), període on, amb la introducció de la pel·lícula i la càmera portàtil (càmera Kodak), l'ús de la fotografia es va generalitzar. Les fotos ja no van ser quelcom extraordinari sinó objectes habituals. A més, en aquesta etapa, que és on podem situar el “despegue” de la indústria fotogràfica, tenen lloc una sèrie d'esdeveniments

² SÁNCHEZ VIGIL, J.M., KURTZ, G., FONTCUBERTA, J., ORTEGA, I., *Summa Artis*, vol XLVII. Espasa-Calpe, Madrid, 2001.

³ SÁNCHEZ VIGIL, J.M., KURTZ, G., FONTCUBERTA, J., ORTEGA, I., *Summa Artis*,..., pàg. 10.

⁴ Més concretament podríem fer valdre la data de 10 de novembre de 1839, quan té lloc a Barcelona la primera experiència pràctica i pública del daguerreotip.

importants per a la seua consolidació i posterior expansió. Aquestos són:

- Publicació del Reial Decret de 31 de maig de 1904, on es regulen els primers plans d'estudis (currículum que diríem avui) de fotografia.

- A 1879 i 1911 s'aproven regulacions sobre la propietat intel·lectual (Llei de Propietat Intel·lectual) “y, por consiguiente, la obligación de que sus nombres – el de los fotógrafos- aparecieran siempre al pie de las imágenes reproducidas en cualquier medio y para cualquier uso”.

- A 1916 es funda la primera Escola Oficial de Fotografia (a Granada).

- Impacte de determinats esdeveniments històrics, com l'Exposició Universal de Barcelona de 1888 o les campanyes militars al Rif.

A aquesta etapa es quan ja podem parlar de dos grans grups de fotògrafs: els professionals i els aficionats. Entre els primers podriem destacar tres subcategories: els reporters, els galeristes i els ambulants i minuters.

Tercera etapa: des de 1939 fins els nostres dies. A partir de la fi de la Guerra Civil espanyola però, sobretot, a la dècada dels 60 del s. XX, paral·lelament al desenvolupament econòmic, es generalitza la fotografia d'aficionats, deixant de ser, únicament, una tècnica especialitzada. En l'actualitat, la tècnica digital ha revolucionat el camp professional i no professional de la fotografia.

En relació amb el nostre estudi, segons la majoria d'autors, podem distingir dues grans modalitats o aplicacions bàsiques de la fotografia:

- La fotografia documental, essencialment “objectiva”, amb la finalitat de deixar constància d'un fet. Pot derivar en l'anomenada “fotografia social”, quan combina documentalisme i testimoni. Pensem que la galeria d'alcaldes d'Oliva encaixaria més ací.

- La fotografia artística, més “subjectiva”, donat que l'autor/a intenta combinar la realitat amb una excel·lent composició.

LA FOTOGRAFIA COM A FONT HISTÒRICA

No existeix una metodologia clara i precisa per interpretar les imatges fotogràfiques, tan sols mitjançant les tècniques emprades en la Història de l'art podem trobar elements metodològics per l'anàlisi de les imatges i obtenir d'elles informació històrica. Malgrat suposar que les imatges són accessibles i fàcils de llegir, no podem obviar que requereixen una reflexió científica, un esforç intel·lectual i rigorós en el seua descodificació, interpretació i anàlisi històric. En primer lloc, cal identificar els personatges, situacions i contextos per poder reconèixer i comprendre els elements conceptuals, la realitat de la fotografia. Cada fotografia, segons del Valle, mostra tres aspectes dins del tema principal:

- Denotació, allò que es veu.

- Connotació, allò que suggereix.

- Context, medi en què es produeix, esdeveniment, espai i temps.

Les noves tecnologies i la digitalització de la imatge han permés una millor

preservació dels arxius gràfics i una major accessibilitat per la consulta, restauració i reproducció dels fons gràfics. La recuperació i catalogació d'aquests arxius, col·leccions i fons fotogràfics, públics o privats, és feina dels tècnics en imatge i dels historiadors. Segons la Llei 16/1985, de 25 de juny, del Patrimoni Històric espanyol, la fotografia té un valor documental i forma part del Patrimoni Documental. Dins d'aquesta línia s'enquadra el treball de la "Galeria d'Alcaldes d'Oliva".

LA GALERIA D'ALCALDES D'OLIVA

La imatge fotogràfica dels alcaldes s'incorpora a la investigació històrica, no com un suport visual d'un text, sinó com un registre fotogràfic i com una agrupació temàtica, que narra visualment un esdeveniment local: la figura del màxim dirigent polític de la població, des de final del segle XIX fins el temps històric present.

En un primer moment, es recuperaren 19 imatges, les quals, després del procés de restauració pertinent, varen ser exposades en la Cripta de l'església de Santa Maria, del 15 de desembre de 2000 al 12 de gener de 2001.

Amb posterioritat, en gener de 2002, la galeria d'alcaldes es va completar amb 12 imatges més, i va ser traslladada de manera definitiva a l'edifici consistorial en un acte públic. Posteriorment, s'ha produït un degoteig constant de noves aportacions, fins arribar als 38 retrats actuals.

Cal considerar que la crema de l'arxiu municipal durant la Guerra Civil (1936-39), suposa una greu mancança en el treball de recerca històrica, i que sovint s'ha recorregut a fonts orals, atès que fins febrer de 1937 no hi ha documentació oficial.

La difusió de les imatges d'alcaldes en la primera exposició va facilitar l'aportació de noves imatges i documentació d'altres alcaldes per part dels familiars. Cal aclarir que no va ser suficient l'aportació de la imatge i el testimoni oral de la família per considerar-los primer edil, si més no, calia adjuntar qualsevol indici, document escrit o gràfic que demostrara que realment aquell personatge havia ostentat el càrrec d'alcalde. La datació de les fotografies aportades per les famílies calia fer-se amb rigor per construir el discurs cronològic i històric dels nostres alcaldes, per la qual cosa ha quedat reservada una fotografia (ja restaurada) sense ubicar en la Galeria d'Alcaldes, perquè no s'ha pogut demostrar amb total garantia documental que detentara dit càrrec.

Cal afegir que, de vegades, no hi ha una correlació cronològica exacta entre el temps en el qual el personatge va ser alcalde i la fotografia emprada per la Galeria, doncs la mancança de documentació gràfica d'eixe temps concret ha limitat el treball, forçant a utilitzar una imatge d'una altra cronologia.

La Galeria d'Alcaldes d'Oliva no és un treball tancat, doncs les noves dades que pugen aparèixer en noves recerques, noves aportacions de les famílies, i/o estudiosos de l'assumpte, ampliaran el nombre actual d'imatges exposades

a la casa consistorial. Com exemple, podem citar la variació que va sofrir, en setembre de 2010, la fotografia de l'alcalde Francisco Salabert Espasa, en demostrar-se, mitjançant un ofici d'alcaldia, que també va exercir el càrrec de primer edil l'any 1924.

En definitiva, es tracta d'un clar exemple de recuperació de la memòria històrica local, a partir d'una iniciativa institucional, emprant la fotografia com a document històric i facilitada per les noves tecnologies. Que no haguera estat possible sense les desinteressades aportacions dels familiars i descendents. La qual agraïm calurosament.

CRITERIS D'ANÀLISI I CATALOGACIÓ

La revista *Clio* proposa el següent model de fitxa d'anàlisi i catalogació fotogràfica, que podem aplicar a la Galeria d'Alcaldes:

- Nom i adreça del fotògraf: desconegut per la majoria de les fotografies més antigues, excepció feta de Laporta, de Gandia.⁵ A partir de 1974, els professionals locals seran els autors, Fotos Victoria i Salvador Mañó, principalment.

- Any de realització: en períodes més antics, no sempre es correspon amb la data del seu mandat, doncs l'ús de la fotografia no és generalitzat.

- Tècnica fotogràfica original (plati, blanc i negre, sépia, esfumat, color...): amb la democràcia comença la fotografia en color, malgrat que el primer alcalde democràtic presenta una fotografia institucional en blanc i negre per decisió de l'autor. Abans, totes les imatges són en blanc i negre, evolucionant les tècniques aplicades: placa de vidre, negatiu, retoc amb llapis gras...

- Tema (esdeveniment familiar, viatge, servei militar, escola, carnet institucional): fins l'any 1974 no s'inicia l'ús de la fotografia institucional i de campanya electoral. Per tant, fins eixe moment, qualsevol imatge (inclús la foto de noces), servirà per il·lustrar el càrrec.

- Lloc (estudi, casa, carrer, aire lliure): fins els anys 60 del segle passat les fotografies seran d'estudi, de documentació o familiars, passant posteriorment a realitzar-se fotografies institucionals en el despatx de la casa consistorial.

- Identificació del personatge (nom, edat, professió...): atés que la col·lecció està centrada en la figura dels alcaldes d'Oliva, aquests estan clarament identificats per les seues famílies. De vegades, i a causa del temps transcorregut, les dates de les fotografies són aproximades.

- Postura i/o actitud (preparat, espontani, dret, assegut...): atés que sempre són retrats, l'actitud és preparada, canviant a dret o assegut en funció de l'autor.

- Vestit, pentinat, complements (barret, bastó, joies, corbata, jaqueta...): la gran majoria d'alcaldes indiquen, per la vestimenta, pentinats i complements, una formació i posició social elevada.

- Procedència de la fotografia: en tots els casos la família ha aportat les imatges fotogràfiques.

⁵ La seua signatura apareix a la fotografia de Salvador Soler Llidó (1922-23).

GALERIA FOTOGRÀFICA D'ALCALDES D'OLIVA

La gènesi de la galeria d'Alcaldes

Es va tractar d'una iniciativa clarament municipal, i més concretament de la Regidoria de Cultura, aleshores dirigida per un dels autors d'aquest article (J. Escrivá Enguix), i que sota el treball de Vicent Olaso i de les inestimables aportacions tècniques de Salvador Mañó i les famílies dels "protagonistes" de la galeria, va fructificar en el que hui podem contemplar al vestíbul de la casa consistorial. Al voltant de l'estiu de l'any 2000, vàrem pensar que una via per explorar la història local era recuperar les imatges fotogràfiques de les primeres autoritats municipals, fins on fóra possible. La qual cosa podria ser el primer pas per a incentivar els treballs de determinada època o èpoques històriques utilitzant aquestes peculiars fonts històriques com a punt de partida. De fet, com a prolongació de la galeria visual, teníem en ment la possibilitat de promoure o incentivar des del mateix departament municipal de Cultura un treball o treballs d'investigació que, partint de les fotografies, ens permeteren endinsar-nos en la història contemporània local. Aquest pla, per diverses raons, mai no es va iniciar, i aquest article seria una primera pedra en aquest sentit.

Breu contextualització històrica

La mostra fotogràfica abasteix un període històric que, en línies generals, va des de 1892 fins els nostres dies.⁶ És a dir, des de la Restauració fins l'època actual.

Tal com sabem, la Restauració fa referència a l'etapa que s'obri a Espanya a l'any 1875 amb la reinstauració de la monarquia borbònica (Alfons XII) i de l'ordre social oligàrquic propi del regnat isabelí (Isabel II, 1833/43–1868), que havia estat "qüestionat" pel breu període del Sexenni democràtic. No és ací el lloc per estendre'ns, però cal recordar que el sistema de la Restauració, formalment democràtic, estava en la pràctica manipulat i dirigit de manera caciquil, i això té el seu corol·lari en l'administració local –ajuntaments– molt controlats pel cacic corresponent i el governador civil de cada província. En aquest sentit, tenim notícies dels vincles clientelars entre un personatge olivà que va arribar a alcalde –Rafael Coloma– i Lluís Mayans i el cacic provincial Cirilo Amorós.⁷ La Restauració es va veure sacsejada per diverses crisis, entre les quals cal mencionar la del 98, que va obrir una segona etapa coneguda a tots els manuals d'història com a "crisi del sistema de la Restauració", de la qual estan representats a la mostra sis alcaldes. La crisi final i definitiva va vindre determinada per la dictadura de Primo de Rivera (1923–1930), que intentant preservar "l'ordre social" acabà fagocitant a la pròpia monarquia i precipitant

⁶ Hem de recordar que partim de l'alcaldia de D. Julio Miralles Martí de Veses, ja que desconeixem la cronologia del mandat de Gabriel Ayo Orellana.

⁷ Vegeu MARTÍ I ASCÓ, M., i ALONSO I LÓPEZ, J.E., "La memòria de Josep Pastor. Viure a l'Oлива del XIX", ed. la Xara, Simat de la Vall d'Alto, 2006, pàg. 53.

la proclamació de la Segona República. D'aquesta època hi ha representats a la galeria sis personatges.

La proclamació de la Segona República (1931) va obrir un període de profundes reformes i de democratització de la política i la societat espanyola, això sí, en un context internacional advers (ascens dels totalitarismes i gran depressió dels anys 30), que arriba fins la revolta militar del 1936. De l'etapa republicana tan sols trobem a la mostra fotogràfica un alcalde.

El colp d'estat fracassat de 1936 va iniciar el dramàtic període de la Guerra Civil (1936–1939), on Espanya quedà dividida en dos parts fluctuants al llarg del conflicte, amb un constant retrocés del territori controlat per les autoritats republicanes: l'anomenada “zona nacional” i la “zona republicana” (i tenint present que l'inici de l'ofensiva franquista sobre València s'inicià el 5 de juliol de 1938 i que podem dir culmina al 30 de març de 1939 quan les tropes franquistes entren a València), la fotografia de l'alcalde d'Oliva, entre març de 1938 i gener de 1939, ha de correspondre òbviament a un polític “republicà”.

Finalitzada la guerra oficialment l'1 d'abril de 1939, s'inaugura una llarga dictadura protagonitzada pel general Franco, i que dura fins la seua mort a l'any 1975. D'aquesta etapa disposem a la galeria de nou alcaldes (la representació més extensa), on ja podem observar de manera general una actitud en els fotografiats de retrat i de “posado” com a imatge oficial de cada Alcalde. Amb la desaparició del dictador es recuperen les institucions democràtiques, i entre elles, els Ajuntaments o Corporacions municipals elegides per sufragi universal, i així, l'1 d'abril de 1979 (curiosament i exactament 40 anys després de la fi de la Guerra Civil) se celebren a tota Espanya les primeres eleccions municipals democràtiques. D'aquesta última etapa democràtica trobem a la mostra cinc alcaldes.

LLISTAT D'ALCALDES⁸

LA RESTAURACIÓ

- Gabriel Coloma Martí de Veses (1872)
- **Julio Miralles Martí de Veses**
- **Gabriel Ayo Orellana**
- Francisco Gilabert Alcaraz
- **Julio Miralles Martí de Veses**
- **Joaquín Castrillo Lacostena**

CRISI DEL SISTEMA DE LA RESTAURACIÓ

- **Miguel Gregori Ribera** (1902)
- Francisco Mestre Gisbert (1905)
- **Francisco Sancho Ibiza** (1907)
- **Juan Sancho Ibiza** (1907-08/1912)

⁸ En negreta apareixen els qui estan retratats a la “Galeria fotogràfica d'Alcaldes”. Per elaborar aquest llistat hem fet servir l'obra “*Iniciación a la historia de Oliva*” i la pròpia galeria.

- **Higinio Pi Belamí** (1910 – 1913)
- Domingo Molió Cerezo (1911?)
- José Andrés Falquet Soler (1912?)
- **Andrés Fuster García** (1919)
- Salvador García Lorente (1920)
- **José Ferrando Coloma** (1920)
- **Joaquín Alemany Alemany** (1922)
- **Salvador Soler Llidó** (1922 – 23).

DICTADURA DE PRIMO DE RIVERA

- **Antonio Mayans Mena** (1923)
- **Francisco Girau Llopis** (1923)
- **Domingo Sanchis Girau** (1923–25)
- **Francisco Salabert Espasa** (1924/1926-27)
- **Vicente Gilabert Sanchis** (1928–29)
- Benjamín Brines Benavent (1930)
- **Manuel Núñez Arnal** (1930)

LA SEGONA REPÚBLICA I GUERRA CIVIL

- **Domingo Escrivá Peiró** (1931-33/1936-37)
- **Vicente García Vallés** (1933 – 36)
- **Félix Vallecillo López de Medina** (II-1937 a IX-1937)
- Higinio Granell García (IX-1937 a III-1938)
- **Lorenzo Calatayud Colom** (III-1938 a I-1939).

FRANQUISME

- **Alfonso Soler Soler** (IV-1939)
- **Justo Martí Gilabert** (IV-1939 a VI-1941)
- **Camilo Tormo Guerola** (VI-1941 a II-1944)
- **Evaristo Ballester Arnal** (1941-42)
- **Blas Mestre Torres** (1942 – 43)
- **Miguel Barber García** (1943 – 44)
- **Francisco Llorca Escrivá** (II-1944 a III-1945/ IX-1955 a VIII-1961)
- **José Gilabert Llorca** (III- 1945 a VIII-1945)
- **José Sostrada Burgalat** (VIII-1945 a X-1950)
- **Ramón Gilabert Escrivá** (XII-1950 a IX-1955)
- **José Girau Sanz** (VIII-1961 a IV – 1974)
- **Salvador Cardona Miralles** (IV- 1974 a 1979).

LA TRANSICIÓ DEMOCRÀTICA

- **Vicente Llopis Sifres** (1979 – 1983)

TEMPS ACTUALS

- **Felipe Oltra Escrivá** (1983 – 1987)
- **José Llorens Llorca** (1987 – 1991)
- **Vicente Monzonis Torres** (1991 – 1995)
- **Enrique Orquín Morell** (1995 – 2003)

ANNEX I. EXEMPLES DE FIXTES INDIVIDUALS⁹

FRANCISCO SANCHO IBIZA		1907
<i>ELEMENT CONCEPTUAL</i>	<i>OBSERVACIONS I CONSIDERACIONS RELLEVANTS</i>	
Fotògraf	Desconegut	
Cronologia		
Tècnica fotogràfica	La fotografia original és de tamany mig i presenta un estat de conservació bo, mantenint-se el fondo original. El retoc, molt elaborat de l'original, ens indica que l'autor era un professional molt qualificat, que utilitzava una tècnica molt avançada.	
Tema		
Lloc	Estudi	
Composició	De perfil, possiblement per ocultar algun defecte.	
Elements iconogràfics	Elegància de la indumentària, insígnia a la solapa i molt pentinat, propi d'un personatge distingit de la societat local.	
Procedència	Familiar	
Context històric	a) Època: Restauració b) Cap de l'Estat: Alfons XIII c) Cap de Govern: D. Antonio Maura	
Activitat, ideologia, realitzacions...		

⁹ Es tracta d'una selecció de les fitxes que estem treballant.

JUAN SANCHO IBIZA		1908/1912
ELEMENT CONCEPTUAL	OBSERVACIONS I CONSIDERACIONS RELLEVANTS	
Fotògraf	Desconegut	
Cronologia		
Tècnica fotogràfica	Fotografia menuda i de poca qualitat	
Tema		
Lloc	Estudi	
Composició		
Elements iconogràfics	Personatge benestant, elegantment vestit, amb corbata i mocador a la butxaca superior i amb una particularitat: una corretja amb sivella sobre el pit, que segons testimonis orals, servia de suport a un arma de foc.	
Procedència		
Context històric	a) Època: Restauració b) Cap de l'Estat: Alfons XIII c) Cap de Govern: D. Antonio Maura (1908) i D. Manuel García Prieto i D. Álvaro Figueroa, comte de Romanones (1912).	
Activitat, ideologia, realitzacions...	<p>Impulsor de la Fira d'Oliva. Apareix com a regidor en la Corporació de 1930 sent alcalde D. Manuel Núñez Arnal. Devia ser home de caràcter i solia anar armat per Oliva: <i>"A los que iban por el camino recto de la Ley les infundia respeto y admiración, y a los fuera-ley temor y pánico"</i> (Sant' Ana, núm. 57, juny 1967, H. Morera). La "Villa" d'Oliva passa a la categoria de "Ciudad". Urbanització del Passeig Incident al "Plá": voladura amb dinamita (<i>"una noche de junio del año 1908"</i>) de la presa que impedia el pas de l'aigua per al cultiu de l'arrós: <i>"Rompe el silencio denso de la noche, que sólo turbaban el canto de los grillos y el croar de las ranas, un estampido formidable que enciende por un segundo las tinieblas. Y salta en mil pedazos la presa vergonzosa que abrasaba de sed las tierras que dan la selecta y variedad del arroz de Oliva."</i> (Sant' Ana, núm. 57, juny 1967)</p>	

DOMINGO ESCRIVÁ PEIRÓ		1931-1933/1936-1937
ELEMENT CONCEPTUAL	OBSERVACIONS I CONSIDERACIONS RELLEVANTS	
Fotògraf	Desconegut	
Cronologia		
Tècnica fotogràfica	La fotografia original és de grandària intermèdia i amb un grau de conservació acceptable. Des del punt de vista tècnic, sobreix una ombra sobre els ulls a causa d'una llum lateral molt alta.	
Tema		
Lloc	Estudi	
Composició		
Elements iconogràfics		
Procedència		
Context històric	a) Època: Segona República b) Cap de l'Estat: D. Niceto Alcalá Zamora c) Cap de Govern: D. Manuel Azaña	
Activitat, ideologia, realitzacions...	<p>Inauguració estàtua de D. Gabriel Ciscar.</p> <p>Segons acta d'origen (a hores d'ara) desconegut, possiblement eclesiàstic, “<i>el 19 de marzo de 1936, el alcalde Domingo Escrivá Peiró, obliga al Sr. Cura de Sant Roque y Sr. Pleban de Santa María a desalojar las respectivas abadías, so pretexto de necesitarlas para escuelas</i>”.</p> <p>Resum del testimoni oral del fill arreplegat el dia 19 d'agost de 2010, que transcrivim el més fidelment possible: - va ser alcalde en dos ocasions durant la II República; en el segon mandat “va ser obligat, ell no volia per les violències del moment –1936/37–”. En finalitzar la Guerra Civil es va exiliar a França i d'allí va passar a Algèria en una localitat anomenada Bufarik en companyia de dos germanes (Carolina i Dolores), i després va anar a la capital (Argel), donava lliçons de música (trombó) i escrivia també música que enviava a Espanya. L'any 1962, amb permís de les autoritats, va retornar a Espanya malalt de càncer i va morir a Oliva 40 dies després de tornar.</p> <p>El fill no recorda res sobre realitzacions o actuacions, tan sols que aleshores no es cobrava res per ser Alcalde i que treballava al <i>Centro Olivense</i> portant el bar (com a cambrer o com a encarregat?). Militant del “Partit Republicà”</p>	

ANNEX II. DOCUMENTACIÓ

Acta cedida per Ángeles Ballester, datada a l'any 1939, possiblement en els moments immediatament posteriors a la victòria franquista.

Llibrets musicals (caràtula) de l'alcalde Domingo Escrivá Peiró, propietat del seu fill.

BIBLIOGRAFIA I WEBGRAFIA

<http://bachiller.sabuco.com/historia/Fotografia%20e%20Historia.htm>
(6/08/2010)

DD.AA. (1978), *Iniciación a la historia de Oliva*, València, Publicaciones del Ayuntamiento de Oliva. Serie Varia C.

DD.AA. (1996), *La consolidació del món burgès, 1860–1900. Història, Política, Societat i Cultura dels Països Catalans*, Vol VII, Barcelona, Enciclopèdia Catalana.

GARCIA FRASQUET, Gabriel (1988), *Catàleg de la premsa comarcal, La Safor (1880–1982)*, Gandia, CEIC Alfons el Vell.

GAMBOA CETINA, José (2003), “La fotografía y la antropología. Una historia de convergencias”, dins *Revista latina de Comunicación social*, núm. 55, La Laguna (Tenerife), Universidad de La Laguna.

GÜEMES, Lina Odena (1988), “La fotografía”, dins *La antropología en México. Panorama histórico*, t.6, Mèxic, Colección Biblioteca del INAH, pàgs. 611-634.

KURTZ, G.F., FONTCUBERTA, J., ORTEGA, I., SÁNCHEZ VIGIL, J.M. (2001), “La fotografía en España, de los orígenes al siglo XXI”, dins *Summa Artis*, vol XLVII. Espasa-Calpe, Madrid.

LARA LÓPEZ, Emilio Luís (2005), “La fotografía como documento histórico-artístico y etnográfico: una epistemología”, dins *Revista de antropología experimental*, núm. 5, Universidad de Jaén, 2005, text 10.

MARTÍ I ASCÓ, M., i ALONSO I LÓPEZ, J.E., (2006), *La memòria de Josep Pastor. Viure a l'Oliva del XIX*, Simat de la Vallidigna, edicions la Xara.

MARTÍNEZ GALLEGO, F.A. (2000), *Lluís Mayans i Enríquez de Navarra (1805–1880). Liberalisme moderat, burgesia i estat*, Servei de Publicacions de l'Ajuntament d'Ontinyent, amb la col·laboració de l'IVEA.

PÉREZ MONFORT, RICARDO (1998), “Fotografía e Historia: aproximaciones a las posibilidades de la fotografía como fuente documental para la historia de México”, dins *Revista Cuicuilco, Antropología e imagen*, Vol. 5, núm. 13, maig-agost de 1998, Escuela Nacional de Antropología e Historia, pàgs. 9-30.

RUIZ TORRES, P. (coord), *Història del País Valencià. Època Contemporània* (vol. V).

YANES, Emma (1986), “Miradas que permanecen”, dins *Historias*, núm. 14, juliol-setembre de 1986, pàgs. 99-102.

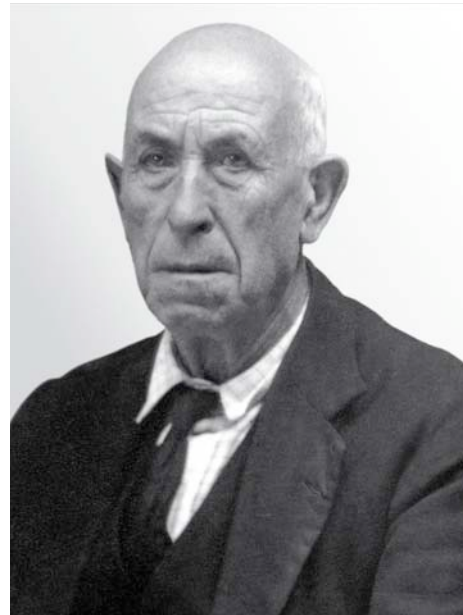
Julio Miralles Martí de Veses

Gabriel Ayos Orellana

Joaquín Castrillo Lacostena

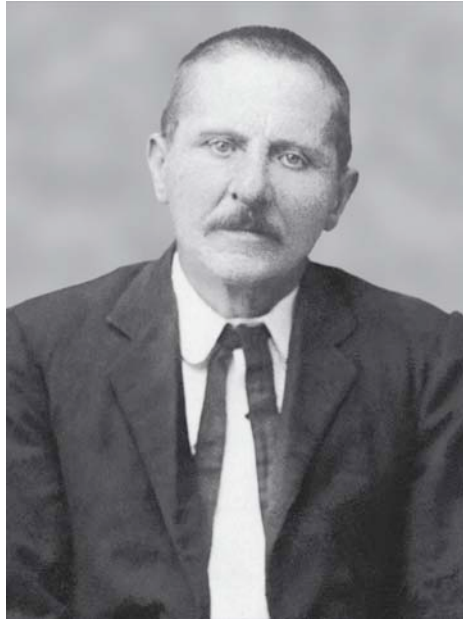
Miguel Gregori Ribera (1902)

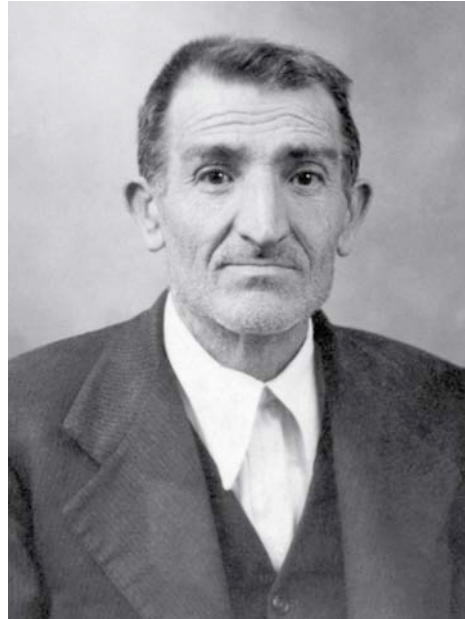
Francisco Sancho Ibiza (1907)

Juan Sancho Ibiza (1907-08/1912)

Higinio Pi Belamí (1910 – 1913)

Andrés Fuster García (1919)

José Ferrando Coloma (1920)

Joaquin Alemany Alemany (1922)

Salvador Soler Llidó (1922 – 23)

Antonio Mayans Mena (1923)

Francisco Girau Llopis (1923)

Domingo Sanchis Girau (1923-25)

**Francisco Salabert Espasa
(1924/1926-27)**

Vicente Gilabert Sanchis (1928-29)

Manuel Núñez Arnal (1930)

**Domingo Escrivá Peiró
(1931-33/1936-37)**

Vicente García Vallés (1933 – 36)

**Félix Vallecillo López de Medina
(II-1937 a IX-1937)**

Lorenzo Calatayud Colom
(III-1938 a I-1939)

Alfonso Soler Soler (IV-1939)

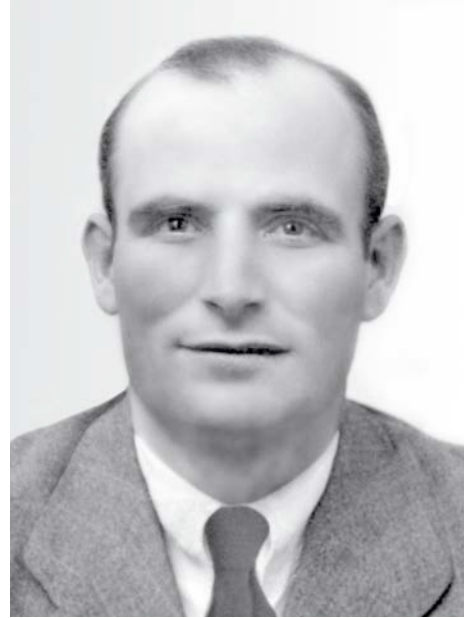
Justo Martí Gilabert
(IV-1939 a VI-1941)

Camilo Tormo Guerola
(VI-1941 a II-1944)

Evaristo Ballester Arnal (1941-42)

Blas Mestre Torres (1942 – 43)

Miguel Barber García (1943 – 44)

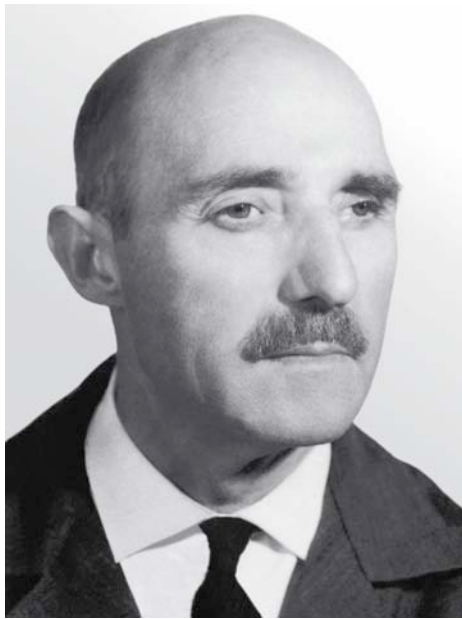
Francisco Llorca Escrivá
(II-1944 a III-1945/ IX-1955 a VIII-1961)

José Gilabert Llorca
(III- 1945 a VIII-1945)

José Sostrada Burgalat
(VIII-1945 a X-1950)

Ramón Gilabert Escrivá
(XII-1950 a IX-1955)

José Girau Sanz
(VIII-1961 a IV – 1974)

Salvador Cardona Miralles
(IV- 1974 a 1979)

Vicente Llopis Sifres (1979 – 1983)

Felipe Oltra Escrivá (1983 – 1987)

José Llorens Llorca (1987 – 1991)

Vicente Monzonís Torres
(1991 – 1995)

Enrique Orquín Morell
(1995 – 2003)